

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4105]-101

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

(Compulsory Paper I)

(History and its Theory)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

- 1.** Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) 'All history is contemporary history.' Discuss.
 - (2) Examine the changing nature of the scope of history.

- 2.** Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) 'Arab historical writing is an important stage in the development of world historiography.' Comment.
 - (2) Explain the meaning of structuralism and discuss its salient features.

- 3.** Attempt any *two* of the following questions in **250** words : [20]
 - (1) Elucidate the difference between the cyclic theory of history and the linear theory of history.

P.T.O.

- (2) In what way is history related to epigraphy ?
- (3) Discuss the contribution of positivist historiography.
- (4) What is meant by the theory of dialectics ?
4. Write short notes on any *four* of the following (100 words each) : [20]
- (1) History and its relation with Geography.
- (2) The importance of oral history.
- (3) Livy
- (4) Rajatarangini
- (5) Leopold von Ranke
- (6) Michel Foucault.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) 'सर्व इतिहास समकालीन इतिहास असतो.' चर्चा करा.
- (2) इतिहासाच्या बदलत गेलेल्या व्याप्तीच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) 'अरब इतिहासलेखन हा जागतिक इतिहासलेखन शास्त्राच्या विकासातील महत्वाचा टप्पा आहे.' भाष्य करा.
- (2) संरचनावादाचा अर्थ सांगून त्याच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तर लिहा : [20]
- (1) इतिहासाच्या चक्राकार गतीचा सिद्धांत व एकरेषीय गतीचा सिद्धांत यातील फरक स्पष्ट करा.

- (2) कोरीव लेखशास्त्र इतिहासाशी कोणत्या प्रकारे संबंधित आहे ?
- (3) प्रत्यक्षार्थवादी इतिहासलेखनाच्या योगदानाची चर्चा करा.
- (4) द्वंद्वात्मक विकासाचा सिद्धांत म्हणजे काय ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) इतिहास आणि याचे भूगोलासह संबंध
- (2) मौखिक इतिहासाचे महत्व
- (3) लिच्छी
- (4) राजतरंगीणी
- (5) लिओपोल्ड व्हॉन रॅन्के
- (6) मिचेल फूको.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4105]-102

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Compulsory Paper II

(Evolution of Ideas and Institutions in Ancient India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the importance of archeological sources for the study of ancient Indian history with special reference to the Indus Valley Civilization.

(2) Examine the nature of Rigvedic Society.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Analyse the social causes for the emergence of Buddhism and Jainism.

(2) Trace the development of the institution of kingship from the Rigvedic to the Gupta period.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) Examine the importance of the Ashokan inscriptions for the study of Ancient Indian History.
- (2) Explain the process of state formation in the Deccan after the 1st century B.C.
- (3) Why is the Gupta period called the 'Classical Age'.
- (4) Explain the concept of 'Kaliyuga'.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Megalithic culture of South India.
- (2) Town planning in the Indus Valley Civilization.
- (3) Ganarajya.
- (4) Kautilya's Arthashastra.
- (5) Trade under the Satavahanas.
- (6) Numismatic sources of the Gupta Period.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) सिंधू संस्कृतीच्या विशेष संदर्भात प्राचीन भारतीय इतिहासाची साधने म्हणून पुरातत्वीय साधनांचे महत्त्व थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (2) ऋग्वेदकालीन समाजाच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) बौद्ध व जैन धर्माच्या उदयाच्या सामाजिक कारणांचे विश्लेषण करा.
 - (2) ऋग्वेदकाळ ते गुप्तकाळ या कालखंडातील राजपद या संस्थेच्या विकासाचा मागोवा घ्या.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]
- (1) प्राचिन भारताच्या अभ्यासासाठी अशोकाच्या शिलालेखांचे महत्व विशद करा.
 - (2) इ. स. पू. 1ल्या शतकानंतर दखनमधील राज्य निर्माण होण्याची प्रक्रिया विशद करा.
 - (3) गुप्तकालखंडाला 'अभिजात कालखंड' असे का महत्व जाते ?
 - (4) 'कलियुग' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टीपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]
- (1) दक्षिण भारतीय महापाषाण संस्कृती;
 - (2) सिंधू संस्कृतीतील नगर रचना;
 - (3) गणराज्य;
 - (4) कौटिल्यांचे अर्थशास्त्र;
 - (5) सातवाहनकालीन व्यापार;
 - (6) गुप्तकालीन नाणी एक साधन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
-------------	--

[4105]-103

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Paper III (Compulsory)

(Maratha Polity)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Critically examine the Bakhar Literature for the study of Maratha Polity of the 17th century with special reference to the 'Sabhasad Bakhar'.

(2) State the importance of the Marathi Archival Sources for the study of 18th century Maratha Polity.

P.T.O.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
- (1) State the constituents of the Maratha state of the 18th century and discuss its nature in the context of the debate on the state in India.
 - (2) Explain the term 'Zakat'. Discuss the nature of various customs duties of the 17th and 18th century Maratha State.
3. Attempt any *two* questions in **250** words each : [20]
- (1) Discuss the theory of kingship under Chhatrapati Shivaji.
 - (2) Bring out the nature of provincial administration of the 18th century Maratha state.
 - (3) State the composition and discuss the judicial powers of the Got Sabha.
 - (4) Discuss the aims and objectives of the Maratha navy under Chhatrapati Shivaji. How far were they achieved ?
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Define the term 'Maratha Polity;
 - (2) Shivabharat;
 - (3) Role of 'Kulkarni' in village administration;
 - (4) Sardeshmukhi;
 - (5) Sources of Law;
 - (6) Role of Kotwal in the administration of the town.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
 - (1) सभासद बखरीच्या विशेष संदर्भात 17व्या शतकातील मराठा राज्यव्यवस्थेच्या अभ्यासासाठी बखर वाङ्मयाचे टिकात्मक परीक्षण करा.
 - (2) 18व्या शतकातील मराठा राज्यव्यवस्थेच्या अभ्यासासाठी मराठी पुराभिलेखिय (Archival) साधनांचे महत्व सांगा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
 - (1) 18व्या शतकातील मराठा राज्याचे घटक सांगून भारतातील 'राज्य' या संस्थेच्या विवादाच्या संदर्भात 18व्या शतकातील मराठा राज्याच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
 - (2) जकात ही संज्ञा स्पष्ट करा. 17व्या व 18व्या शतकातील मराठा राज्यातील विविध जकात करांचे स्वरूप सांगा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तरे लिहा : [20]
 - (1) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या काळातील राजपदाच्या सिद्धांताची चर्चा करा.
 - (2) 18व्या शतकातील मराठा राज्याच्या प्रांतिक प्रशासनाचे स्वरूप सांगा.
 - (3) गोतसभेची रचना सांगून त्याच्या न्यायदान क्षेत्रातील अधिकारांची चर्चा करा.
 - (4) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या आरमाराची ध्येय व उद्दिष्टे यांची चर्चा करा. ती कितपत साध्य झाली ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) मराठा राज्यव्यवस्था संज्ञा;
- (2) शिवभारत;
- (3) गावगाड्याच्या प्रशासनातील कुलकर्णींची भूमिका;
- (4) सरदेशमुखी;
- (5) कायद्याची उगमस्थाने;
- (6) नगर प्रशासनातील कोतवालाची भूमिका.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4105]-104

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

(Optional Paper 1)

(Cultural History of Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Define the term culture. Bring out the importance of physical and geographical features in moulding the culture of Maharashtra.
 - (2) Explain the concept of 'Maharashtra Dharma'. Bring out its various interpretations.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Elucidate the philosophy and teachings of the Ramdasi cult.
 - (2) Bring out the salient features of Shahiri literature.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Discuss the various views regarding the nomenclature of Maharashtra.

P.T.O.

- (2) Bring out the features of Panditi literature and examine its limitations.
- (3) State the Architectural features of temples under the Marathas.
- (4) Highlight the interaction of Marathi culture with Islamic culture with special reference Marathi language.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Origin of Marathi people.
- (2) 'Panchakrishna' is Mahanubhav cult.
- (3) Folklores
- (4) Shaktipithas in Maharashtra
- (5) Murals under the Marathas
- (6) Manifestations of Shakti cult in Maharashtra.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) संस्कृती ही संज्ञा स्पष्ट करा. महाराष्ट्राच्या मराठी संस्कृतीला आकार देण्यामध्ये प्राकृतिक व भौगोलिक घटकांचे महत्व सांगा.
- (2) महाराष्ट्रधर्म संकल्पना स्पष्ट करा. त्याचे विविध अन्वयार्थ सांगा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) रामदासी संप्रदायाचे तत्वज्ञान व शिकवण विशद करा.
- (2) शाहिरी वाङ्मयाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) महाराष्ट्राच्या नामनिधाना संबंधीच्या विविध मतांची चर्चा करा.
- (2) पंडिती साहित्याची वैशिष्ट्ये सांगून त्याच्या मर्यादांचे समीक्षण करा.
- (3) मराठेकालीन मंदिरांची स्थापत्यशास्त्रीय वैशिष्ट्ये सांगा.
- (4) मराठी भाषेच्या विशेष संदर्भात मराठी संस्कृती व इस्लामी संस्कृतील परस्परक्रियांवर प्रकाश टाका.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मराठी लोकांचा उगम
- (2) महानुभव सांप्रदायातील पंचकृष्ण
- (3) लोककथा
- (4) महाराष्ट्रातील शक्तीपीठे
- (5) मराठेकालीन भिक्तीचित्रे
- (6) महाराष्ट्रातील शाक्तसांप्रदायाची अभिव्यक्तरूपे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4105]-105

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

(Optional Paper 3)

(Social Background of Dalit Movement in Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Analyze the role of the Bhakti Movement in bringing together people from different strata of society.

(2) Give an account of the social reforms of the Prarthna Samaj. State its impact on society.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the contribution of Shivram Janba Kamble and Kisan Fagosi Bansod.

(2) Bring out in detail the position of the Dalits at the beginning of the 20th century.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Give the salient features of the caste system.

P.T.O.

- (2) Discuss the term Dalit. What does the term Dalit consciousness signify ?
- (3) Explain the role of Sant Eknath in awakening social consciousness.
- (4) Examine the socioeconomic work of the Arya Samaj.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Chokhmela
- (2) Kanhopatra
- (3) Brahma samaj
- (4) Ramakrishna Mission
- (5) Contribution of Satyashodhak Samaj
- (6) Ganesh Akaji Gavai.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) समाजातील वेगवेगळ्या स्तरातील लोकांना एकत्र आणण्यामध्ये भक्ती चळवळीने पारपाडलेल्या भूमिकेचे विश्लेषण करा.
- (2) प्रार्थना समाजाने केलेल्या सामाजिक सुधारणांचा आढावा घ्या. त्याचा समाजावरील परीणाम सांगा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) शिवराम जानबा कांबळे व किसान फागुसी बनसोड यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- (2) 20व्या शतकाच्या आरंभकालात दलितांच्या स्थानाविषयी तपशीळवार माहिती सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) जातीव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये लिहा.
- (2) दलित या संज्ञेची चर्चा करा. दलित जाणवा या संज्ञेचे महत्व काय आहे ?
- (3) सामाजिक जाणीव जागृतीमध्ये संत एकनाथाची भूमिका स्पष्ट करा.
- (4) आर्य समाजाच्या सामाजिक-आर्थिक कार्याचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) चोखामेळा
- (2) कान्होपात्रा
- (3) ब्राह्मो समाज
- (4) रामकृष्ण मिशन
- (5) सत्यशोधक समाजाचे योगदान
- (6) गणेश अकाजी गवई.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4105]-106

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

(Optional Paper No. 04)

[History of Philosophy of Science and Technology

(Development in West)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Examine the contribution of ancient Mesopotamia to Science and Technology.
 - (2) Evaluate the role of ancient Greeks in the development of Mathematics and Medicine.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Discuss the contribution of Galileo to Science. Why has it been considered as revolutionary ?
 - (2) Assess the impact of science on social and economic life of man.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Explain the importance of empiricism in the development of Science.
 - (2) Discuss architecture in ancient Egypt.
 - (3) Examine the development of Science in Alexandria.
 - (4) Assess the contribution of Leonardo da Vinci as a scientist.
4. Write short notes on any *two* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Idea of the Universe in ancient Egypt and Mesopotamia
 - (2) The art of writing in ancient China
 - (3) Johannes Kepler's contribution to astronomy
 - (4) The meaning of 'Modern Science'
 - (5) Invention of the steam engine and its impact
 - (6) Impact of Darwinism on economics.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) विज्ञान तंत्र ज्ञानातील प्राचीन मेसोपोटेमियाच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
 - (2) गणित आणि वैद्यक विकासामधिल प्राचीन ग्रीकांनी बजावलेल्या भूमिकेचे मूल्यांकन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) विज्ञानामधिल गॅलिलेओच्या योगदानाची चर्चा करा. त्याला एक क्रांती म्हणून का समजले जाते ?
 - (2) मानवाच्या सामाजिक आणि आर्थिक जीवनावरील विज्ञानाच्या प्रभावाचे मुल्यांकन करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]
- (1) विज्ञानाच्या विकासातील अनुभवजन्यवादाचे महत्व स्पष्ट करा.
 - (2) प्राचीन इजिप्तमधील स्थापत्याची चर्चा करा.
 - (3) अलेक्झांड्रीयातील विज्ञानाच्या प्रगतीची परीक्षण करा.
 - (4) एक शास्त्रज्ञ म्हणून लिओनार्डो द व्हिन्चीच्या योगदानाचे मुल्यांकन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात टिपा लिहा : [20]
- (1) प्राचीन इजिप्त व मेसोपोटेमिया यांची विश्वाबद्दल कल्पना.
 - (2) प्राचीन चीनमधिल लेखन कला.
 - (3) जोहान्स केपलरचे खगोलशास्त्रातील योगदान.
 - (4) 'आधुनिक विज्ञान' याचा अर्थ.
 - (5) वाफेच्या इंजिनाचा शोध व त्याचा प्रभाव.
 - (6) अर्थशास्त्रावर डार्विनवादाचा प्रभाव.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4105]-107

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper 5

(USA : From Isolation to Hegemony)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Discuss the causes of the Spanish American war of 1896. Examine its significance.
 - (2) Explain how the United States played a pivotal role at the Paris Peace Conference of 1920.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Analyse the nature of United States Foreign Policy in the interwar period. Can it be termed Isolationist ?
 - (2) Examine the foreign policy of President Truman. Was it responsible for escalating tensions in the Cold War ?

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Examine President Theodore Roosevelt's Far Eastern policy. Why was it called the Open Door Policy ?
 - (2) Explain the significance of the United States' role in the Manchurian Crisis.
 - (3) Discuss the objectives of the American Occupation of Japan after World War II.
 - (4) Bring out the importance of the Vietnam War.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Big Stick Policy
 - (2) Pan Americanism
 - (3) Neutrality Acts
 - (4) Marshal Plan
 - (5) Concept of Hegemony
 - (6) Nuclear Containment Policy of the US.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) इ.स. 1896च्या स्पॅनिश अमेरिकन युद्धाच्या कारणांची चर्चा करा. त्याच्या महत्वाचे परीक्षण करा.
 - (2) इ.स. 1920 मधील पॅरीस शांतता परिषदेमध्ये अमेरिकने महत्वाची भूमिका कशी पार पाडली हे स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) दोन महायुद्धांच्या काळखंडातील अमेरिकेच्या परराष्ट्र धोरणाच्या स्वरूपाचे विश्लेषण करा. त्याला अलगाववादी म्हटले का ?
 - (2) अध्यक्ष ट्रुमन यांच्या परराष्ट्र धोरणाचे परीक्षण करा. शितयुद्धामधील तणावांची तिब्रता वाढविण्यास ते जबाबदार होते का ?
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]
- (1) अध्यक्ष थिओडोर रूझवेल्टच्या अतिपूर्व धोरणाचे परीक्षण करा. त्याला मूक्तद्वार धोरण असे का म्हटले आहे ?
 - (2) मांचुरीया मधील संघर्षातील अमेरिकेच्या भूमिकेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - (3) दुसऱ्या महायुद्धानंतर अमेरिकेच्या जपान व्याप्तीच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा.
 - (4) व्हिएतनाम युद्धाचे महत्त्व सांगा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (1) मोठा बडगा निती
 - (2) बृहद् अमेरिका वाद
 - (3) तटस्थतेचे कायदे
 - (4) मार्शल योजना
 - (5) प्रभुत्वाची संकल्पना
 - (6) अमेरिकेचे अणुशक्ति समिति धोरण.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4105]-201

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Core Paper 4

(History and its Practice)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the various types of research in history. Give examples.

(2) Explain the process of verifying the authenticity of a document.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Critically analyse the main characteristics of Ancient Indian Historiography.

(2) Discuss the contribution made by Orientalist scholars to the writing of Indian history.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Enumerate the qualities of a good researcher.
 - (2) Explain the importance of constructive reasoning in the writing of history.
 - (3) Critically examine the contribution of K.P. Jaiswal to Indian history.
 - (4) Assess myth and folklore in the study of history as a source.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Importance of Footnotes
 - (2) Importance of Hypothesis
 - (3) Exposition of Research
 - (4) James Mill's history of India
 - (5) Major contribution of Jadunath Sarkar
 - (6) Contribution of Subaltern School of Thought.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) इतिहासातील विविध प्रकारच्या संशोधनाचे परीक्षण करून उदाहरणे द्या.
- (2) कागदपत्रांची सत्यता पडताळणी प्रक्रिया स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
- (1) प्राचीन भारतीय इतिहासलेखनशास्त्राची प्रमुख वैशिष्ट्यांचे चिकित्सक परीक्षण करा.
 - (2) भारतीय इतिहासलेखनातील प्राच्यविद्यावादी इतिहासकारांच्या योगदानाविषयी चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]
- (1) चांगल्या संशोधकाचे गुण सांगा.
 - (2) इतिहासलेखनातील रचनात्मक कार्यकारणभावाचे महत्व स्पष्ट करा.
 - (3) भारतीय इतिहासलेखनातील के. पी. जयस्वालांच्या योगदानाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
 - (4) इतिहासाच्या अभ्यासातील एक साधन म्हणून मिथक व दंतकथांचे मूल्यमापन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) तळटिपांचे महत्व
 - (2) गृहितकांचे महत्व
 - (3) संशोधनाचे सादरीकरण
 - (4) जेम्स मिलचा भारताचा इतिहास
 - (5) यदुनाथ सरकारचे मुख्य योगदान
 - (6) तळागाळातील विचारप्रवाहांचे योगदान.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4105]-202

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

(Core Paper 5)

(Evolution of Ideas and Institution in Medieval India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the various factors of transition to the medieval period.

(2) State Ziauddin Barani's thoughts on state and society.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss agrarian relations under the Mughals.

(2) How far did the Bhakti movement bring about social change in medieval India ?

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Give an account of Ramchandra Pant Amatya's ideas on State and Government.

P.T.O.

- (2) Write the types of Zamindari during the Mughal period.
- (3) State the nature of village administration during Chola period.
- (4) Write a note on currency under Mughal period.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Abul Fazl
- (2) Theocratic state
- (3) Concept of social stratification
- (4) Sufi philosophy
- (5) Varaha
- (6) Jadunath Sarkar's view on 18th Century India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मध्ययुगाकडे होणाऱ्या संक्रमणाच्या विविध घटकांची चर्चा करा.
- (2) जियाउद्दीन बरनीचे राज्य आणि समाजविषयक विचार लिहा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मुघलकालीन कृषक संबंधाची चर्चा करा.
- (2) भक्ती चळवळीने मध्ययुगात कितपत सामाजिक बदल घडवून आणला ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) रामचंद्रपंत अमात्याच्या राज्य आणि प्रशासनविषयक विचारांचा आढावा घ्या.
- (2) मुघलकालीन जमीनदारीचे प्रकार लिहा.
- (3) चोलकालीन ग्रामप्रशासनाचे स्वरूप लिहा.
- (4) मुघलकालीन चलन व्यवस्थेवर टीप लिहा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) अबुल फझल
- (2) धर्मनिष्ठ राज्य
- (3) 'सामाजिक स्तरीकरणाची' संकल्पना
- (4) सूफी तत्त्वज्ञान
- (5) वराह
- (6) 18व्या शतकातील भारताबाबत जदुनाथ सरकारांचा दृष्टीकोन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4105]-203

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Compulsory Paper 6

(Socio-economic History of the Marathas)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the importance of Sanskrit sources in the study of socio-economic history of the Marathas.

(ii) Discuss the various views regarding the Mirasdari system in Maratha period.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Critically examine the Varna system as a division of work in social structure of the Maratha period.

(ii) Describe the various festivals celebrated in 17th and 18th century Maharashtra.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) Explain the duties and rights of the Patil in the Maratha village administration.
 - (ii) What was the position of women in 17th and 18th Century Maharashtra ?
 - (iii) Critically examine the education system under the Marathas.
 - (iv) What were the principles of land revenue in the Royal period ?
4. Answer any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Sabhasad Bakhar
 - (ii) Alutedars
 - (iii) Classification of lands in Maratha period
 - (iv) Internal trade centers
 - (v) Varat
 - (vi) Mints under the Marathas.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तरे लिहा : [20]
- (i) मराठ्यांच्या सामाजिक व आर्थिक इतिहासाच्या अभ्यासासाठी संस्कृत साधनांचे महत्व स्पष्ट करा.
 - (ii) मराठाकालीन मिरासदारी पद्धतीच्या स्वरूपाविषयी विविध मतांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]
- (i) मराठाकालीन समाजरचनेतील वर्ण पद्धती ही काय विभागणी होती याची चिकित्सा करा.
- (ii) 17व्या व 18व्या शतकातील महाराष्ट्रात साजरे होणाऱ्या विविध सणांचे वर्णन करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]
- (i) मराठ्यांच्या ग्रामिण प्रशासनातील पाटलाचे हक्क व कर्तव्य स्पष्ट करा.
- (ii) 17व्या व 18व्या शतकातील महाराष्ट्रातील स्त्रीयांची स्थिती कशी होती ?
- (iii) मराठेकालीन शिक्षणपद्धतीचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- (iv) मराठ्यांची जमिन महसुलीची तत्वे काय होती ?
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) सभासद बखर
- (ii) अलुतेदार
- (iii) मराठाकालीन जमिनीचे वर्गीकरण
- (iv) अंतर्गत व्यापारी केंद्र
- (v) वरात
- (vi) मराठेकालीन टांकसाळी.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4105]-204

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

(Optional Paper 5)

(Marathas in the 17th and 18th Century Power Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the theory and practice of kingship in the Post Shivaji period.

(2) Explain the growth of power of the Maratha confederacy in the 18th century.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Bring out the importance of the expansion of Maratha power in Gujarat.

(2) Examine the role played by the Marathas in their expansion into Bengal.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) What is meant by Swaraj ? Explain the political ideology of Swaraj.
 - (2) Examine the role played by the Marathas in the Krishna-Tungabhadra Doab.
 - (3) Explain the role played by Malharrao Holkar in 18th century power politics.
 - (4) Critically examine the Vatandari System.
4. Answer any *four* of the following questions in **100** words each : [20]
- (1) Bases of Maratha political power;
 - (2) Saranjamdari;
 - (3) Bundelkhand;
 - (4) Antarveda;
 - (5) Govindpant Bundela;
 - (6) Maharashtra Dharma.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) शिवकालोत्तरकाळातील राजपदाची संकल्पना व वस्तुस्थिती विषयी चर्चा करा.
 - (2) 18व्या शतकातील मराठा मंडळाच्या सत्तेचा विकास स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) गुजरातमधील मराठा सत्ताविस्ताराचे महत्व विशद करा.
- (2) बंगालमधील विस्ताराबाबत मराठ्यांच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) स्वराज्य म्हणजे काय ? स्वराज्याची राजकीय कल्पना स्पष्ट करा.
- (2) कृष्णा-तुंगभद्रा दुआबातील मराठ्यांच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- (3) 18व्या शतकातील राजकीय सत्तेतील मल्हारराव होळकरांची भूमिका स्पष्ट करा.
- (4) वतनदारी पद्धतीचे चिकित्सक परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा : [20]

- (1) मराठ्यांच्या राजकीय सत्तेचे मुलधार;
- (2) सरंजामदारी;
- (3) बुंदेलखंड;
- (4) अंतर्वेद
- (5) गोविंदपंत बुंदेला;
- (6) महाराष्ट्र धर्म.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4105]-205

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

(Optional Paper 6)

Nature of Dalit Movement in Maharashtra

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the work of Vitthal Ramji Shinde in Dalit movement.

(2) Explain the socio-political philosophy of Dr. B.R. Ambedkar.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the role of Dr. B.R. Ambedkar in the making of the Indian Constitution.

(2) Give information about Mahad Satyagraha.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) Explain the contribution of Rajarshi Shahu Maharaj in the educational development of untouchables.
- (2) Review in short the work of Bahishkrit Hitakarani Sabha.
- (3) Discuss the provisions in the Hindu Code Bill.
- (4) Explain the role of Dr. B.R. Ambedkar in the establishment of the Independent Labour Party.

4. Answer any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) All India Scheduled Caste Federation;
- (2) Simon Commission;
- (3) Mook Nayak;
- (4) Constitutional Provision for Lower Castes;
- (5) Yeola Conference;
- (6) Pune Pact.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) विट्ठल रामजी शिंदे यांचे दलित चळवळीतील कार्य विशद करा.
- (2) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे सामाजिक आणि राजकीय तत्वज्ञान स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) भारताच्या राज्यघटना निर्मितीतील डॉ. बी. आर. आंबेडकर यांची भूमिका स्पष्ट करा.
 - (2) महाडच्या सत्याग्रहाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]
- (1) अस्पृश्यांच्या शैक्षणिक विकासातील शाहू महाराजांचे योगदान स्पष्ट करा.
 - (2) बहिष्कृत हितकारणी सभेच्या कार्याचा थोडक्यात आढावा घ्या.
 - (3) हिंदू कोड बिलातील तरतूदीची चर्चा करा.
 - (4) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची स्वतंत्र मजूर पक्ष स्थापनेतील भूमिका स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार**वर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा : [20]
- (1) ऑल इंडिया शेड्युल्ड कास्ट फेडरेशन;
 - (2) सायमन कमिशन;
 - (3) मूक नायक;
 - (4) मागास जातीसाठी असलेल्या घटनात्मक तरतूदी;
 - (5) येवला परिषद;
 - (6) पुणे करार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4105]-206

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

(Optional Paper VII)

(Economic History of Medieval India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the nature of agrarian relations under the Delhi Sultanate.

(2) Discuss the principles of assessment and features of the land revenue system under the Vijaynagar state.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the salient features of industries in Medieval India.

(2) Discuss the nature of inland trade in Medieval India.

P.T.O.

3. Answer the following questions in **250** words each (any *two*) : [20]

- (1) Discuss the Jagirdari system.
- (2) What was the Daha Salah System ? Explain.
- (3) Explain the nature of exports during the medieval period.
- (4) Write a note on urban centres in medieval India.

4. Write short notes on any *four* of the following : [20]

- (1) Bhandarvada
- (2) Khud Kashta
- (3) Zamindari
- (4) Kharaj
- (5) Grand Trunk Road
- (6) Hundi.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचा **500** शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) दिल्ली सुल्तानशाही काळातील शेतकी संबंधाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) विजयनगर राज्याच्या अधिपत्याखालील जमिन महसुलीची तत्वे व वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचा 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]
- (1) मध्ययुगीन भारतातील उद्योगांच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.
 - (2) मध्ययुगीन भारतातील अंतर्गत व्यापाराच्या स्वरूपाविषयी चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) जहागिरदारी पद्धतीवर चर्चा करा.
 - (2) दहासालाह पद्धती काय होती ? स्पष्ट करा.
 - (3) मध्ययुगीन काळातील निर्यातविषयक स्वरूप स्पष्ट करा.
 - (4) मध्ययुगीन कालखंडातील शहरी केंद्रावर टिप लिहा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा : [20]
- (1) भंडारवाडा;
 - (2) खुदकाश्त;
 - (3) जमिनदारी;
 - (4) खराज;
 - (5) ग्रँड ट्रंक रोड
 - (6) हुंडी.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4105]-207

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

(Optional Paper 8)

(History of Science and Technology in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Give an information about the town planning and metallurgy in Indus civilization.

(ii) Assess the contribution of Sawai Jaisingh of Jaipur to science in medieval India.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) State the contribution of Aryabhata and Varahmihir to the development of science in ancient India

(ii) State the contribution of Jawahar Lal Nehru to the development of science in modern India.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) State the progress in medical science in Ancient India.
 - (ii) Explain the development of technology in Mughal period.
 - (iii) Explain the science policy of British in India,
 - (iv) State the contribution of scientific institutions for the promotion of science in India.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Sushruta Sanhita
 - (ii) Bhaskararcharya
 - (iii) Agricultural technology in Medieval India
 - (iv) Achievements of ISRO
 - (v) Dr. Homi Bhabha
 - (vi) S.S. Bhatnagar

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचा उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) सिंधु संस्कृतीच्या काळातील नगर रचना आणि धातूशास्त्राची माहिती द्या
 - (ii) मध्ययुगीन भारतातील विज्ञान क्षेत्राला जयपुरच्या सवाई जयसिंगाने केलेल्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचा उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) प्राचीन भारतातील वैज्ञानिक विकासा मध्ये आर्यभट्ट आणि वराहमिहीर यांचे योगदान स्पष्ट करा.
- (ii) आधुनिक भारताच्या वैज्ञानिक प्रगतीमध्ये जवाहरलाल नेहरूनी दिलेले योगदान स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]
- (i) प्राचीन भारतात वैद्यकशास्त्राच्या क्षेत्रात झालेला विकास स्पष्ट करा.
- (ii) मुघल काळातील तंत्रज्ञानाचा विकास विशद करा.
- (iii) ब्रिटिशांचे भारतातील विज्ञानविषयक धोरण स्पष्ट करा.
- (iv) भारतात विज्ञानाचा विकास होण्यासाठी वैज्ञानिक संस्थांनी दिलेले योगदान स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) सुश्रुत संहिता
- (ii) भास्कराचार्य
- (iii) मध्ययुगीन भारतातील शेतीविषयक तंत्रज्ञान
- (iv) इस्रोची कामगिरी
- (v) डॉ. होमी भाभा
- (vi) एस. एस. भटनागर.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4105]-301

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

(Core Paper No. 07)

(Ancient and Medieval Civilizations of the World)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Assess the contribution of Egypt to the development of Arts and Science.
 - (2) Explain the nature of Socio-Economic life of Ancient Indian Civilization with special reference to the Vedic literature.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Trace out the Government system in classical civilization of Rome.
 - (2) Examine the evolution of Socio-Economic life in Greece.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Bring out the salient features of 'Dark Age' in medieval west.

P.T.O.

- (2) State the political nature of Feudal system in Europe.
- (3) Explain the causes for the struggle between the Church and State.
- (4) Mention the nature of Economy in medieval west.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Define civilization.
- (2) Salient features of 'Absolute Monarchy'.
- (3) Vesar style of Art.
- (4) Ayurved in Ancient India.
- (5) What is 'Newtonian Revolution' ?
- (6) Indo-Roman trade.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) कला आणि विज्ञानाच्या विकासात ईजिप्तने केलेल्या योगदानाचे मूल्यांकन करा.
- (2) वैदिक साहित्याच्या विशेष संदर्भात प्राचीन भारतीय संस्कृतीच्या सामाजिक-आर्थिक जीवनाचे स्वरूप विशद करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) रोमच्या अभिजात संस्कृतीमधील शासन पद्धतीचा मागोवा घ्या.
- (2) ग्रीस मधील सामाजिक व आर्थिक जीवनातील स्थित्यंतराचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मध्ययुगीन पाश्चात्य जगातील 'अंधार युगाची' ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.
- (2) युरोपातील सरंजामशाही व्यवस्थेचे राजकीय स्वरूप सांगा.
- (3) धर्मसत्ता (चर्च) आणि राज्यसत्ता यांच्यातील संघर्षाची कारणे स्पष्ट करा.
- (4) मध्ययुगीन पश्चिमेतील अर्थव्यवस्थेचे स्वरूप नमूद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) संस्कृतीचा अर्थ
- (2) निरंकुश राजेशाहीची वैशिष्ट्ये
- (3) वेसर कला शैली
- (4) प्राचीन भारतातील आयुर्वेदशास्त्र
- (5) 'न्युटनची क्रांती' म्हणजे काय ?
- (6) भारत-रोम व्यापार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4105]-302

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Core Paper No. 08

(Indian History : Challenges and Perspectives)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Critically examine Kautilya's 'Theory of Saptang' towards the State.
 - (2) What is 'Urbanisation' ? Explain its processes in Indian History.

2. Attempt any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Define the concept of 'Feudalism'. Explain the political and economical nature of Indian Feudalism.
 - (2) What is 'Capitalism' ? Examine the causes for the rise and growth of Capitalism in India.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

- (1) Bring out the salient features of theocratic state.
- (2) Explain the concept of 'Welfare State'.
- (3) State the socio-economic aspects of Urban Society.
- (4) Is the feudalism debate relevant to medieval state in India?
Why ?

4. Write short notes on any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Ramchandrapant Amatya's principles of the State.
- (2) Farabi's Ideology of State.
- (3) What is 'Mansabdari System' ?
- (4) Salient features of 'Republic'.
- (5) Types of Urbanisation.
- (6) Define the term 'Orientalism'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणताही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) कौटिल्याच्या राज्यविषयक 'सप्तांग सिद्धांतांचे टिकात्मक परीक्षण करा.
- (2) 'नागरीकरण' म्हणजे काय ? भारतीय इतिहासातील नागरीकरणाची प्रक्रिया विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणताही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) सरंजामशाहीचा अर्थ सांगून भारतीय सरंजामशाहीचे राजकीय व आर्थिक स्वरूप विशद करा.
 - (2) 'भांडवलशाही' म्हणजे काय ते सांगून भारतातील भांडवलशाहीच्या उदय व वाढीची कारणमिमांसा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) ईश्वरसत्ताक राज्याची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.
 - (2) 'कल्याणकारी राज्य' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - (3) नागरी समाजाचे सामाजिक-आर्थिक घटक सांगा.
 - (4) सामंतशाहीविषयक वाद मध्ययुगीन भारताच्या संदर्भात प्रस्तुत आहे काय ? का ?
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]
- (1) रामचंद्रपंत अमात्याची राज्यविषयक तत्त्वे;
 - (2) फराबीचे राज्यविषयक विचार;
 - (3) 'मनसबदारी पद्धत' म्हणजे काय ?
 - (4) गणराज्याची ठळक वैशिष्ट्ये.
 - (5) नागरीकरणाचे प्रकार
 - (6) पौर्वात्यवाद संकल्पनेचा अर्थ.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4105]-303

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Core Paper 9

(Economic History of Modern India)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Explain the nature of finance imperialism phase of colonial economy. What were its effects on Indian economy ?
- (2) Bring out the salient features of the 'permanent settlement system'. What were its merits and demerits ?

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Give an account of the development of mining and shipping industry under the British rule in India.
- (2) Define the term 'Deindustrialization'. What were its socio-economic problems arised in India ?

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Examine the nature of Ryotwari system in Bombay Presidency.
 - (2) Trace out the growth of textile industry in modern India during the period of your study.
 - (3) Explain the nature of foreign trade under the rule of British India.
 - (4) Review the banking system in modern India.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) What is 'Economic imperialism' ?
 - (2) Demerits of Mahalwari system.
 - (3) Tata Iron and Steel Company (TISCO)
 - (4) Home charges.
 - (5) Significance of Railways.
 - (6) Functions of the Reserve Bank of India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) वसाहतवादी अर्थव्यवस्थेतील वित्तीय साम्राज्यवादाचे स्वरूप विशद करा. त्याचे भारतीय अर्थव्यवस्थेवर काय परिणाम झाले ?
 - (2) कायमधारा पद्धतीची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा. तिचे गुण व दोष काय होते ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) ब्रिटिश राजवटीतील भारतामधील खाण आणि जहाज उद्योगांच्या विकासाचा वृत्तांत द्या.
- (2) 'अनुद्योगिकरण' या संज्ञेचा अर्थ सांगा. त्यामुळे भारतात कोणत्या सामाजिक व आर्थिक समस्या निर्माण झाल्या होत्या ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मुंबई ईलाख्यातील रयतवारी पद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) तुमच्या अभ्यासक्रमाच्या कालखंडातील आधुनिक भारतामधील कापड उद्योगाच्या वाढीचा मागोवा घ्या.
- (3) ब्रिटिश राजवटीतील भारताच्या परराष्ट्रीय व्यापाराचे स्वरूप विशद करा.
- (4) आधुनिक भारतातील पेढी पद्धतीचा आढावा घ्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 'आर्थिक साम्राज्यवाद' म्हणजे काय ?
- (2) महालवारी पद्धतीमधील दोष
- (3) टाटा आयर्न अँड स्टील कंपनी (TISCO)
- (4) होम चार्जेस
- (5) रेल्वे उद्योगाचे महत्व
- (6) भारतीय रिझर्व्ह बँकेची कामे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4105]-304

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper No. 15

(Maharashtra in the 19th Century : Structural Changes)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is social mobility ? Explain the potentialities of social mobility in 19th century Maharashtra.

(2) Analyse the work of Elphinstone family in Administration of Maharashtra.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the rise of middle class in society of Maharashtra.

(2) Discuss the factors responsible for the rise of 'Nationalism' in Maharashtra.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) State the importance of Bhakti Movement in Maharashtra.
 - (2) Discuss the rise of bureaucracy in British Period.
 - (3) Write briefly about consciousness of non-Brahman movement.
 - (4) Assess the cultural Nationalism in the 19th century.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Shivaji's Swarajya
 - (2) Utilitarianism
 - (3) Non-Brahman movement and Keshavrao Jedhe
 - (4) Nationalism
 - (5) Worker's Movement in Mumbai
 - (6) Works of Bombay Association.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (1) 'सामाजिक गतिशिलता' म्हणजे काय ? 19व्या शतकातील महाराष्ट्राच्या सामाजिक गतिशिलतेच्या क्षमता स्पष्ट करा.
 - (2) महाराष्ट्राच्या प्रशासन व्यवस्थेमधील एलफिन्स्टनच्या परिवाराचे मुल्यांकन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) महाराष्ट्राच्या समाजातील मध्यम-वर्गाचा उदय स्पष्ट करा.
 - (2) महाराष्ट्रातील राष्ट्रवादाच्या उदयाला जबाबदार ठरलेल्या घटकांची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) महाराष्ट्रातील भक्ती चळवळीचे महत्त्व सांगा.
 - (2) ब्रिटिश काळातील नोकरशाहीच्या उदयासंबंधी चर्चा करा.
 - (3) ब्राह्मणेतर चळवळीच्या जाणीवेबद्दल थोडक्यात लिहा.
 - (4) 19व्या शतकातील 'सांस्कृतिक राष्ट्रवादा'चे मुल्यांकन करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (1) शिवरायांचे स्वराज्य
 - (2) उपयुक्ततावाद
 - (3) ब्राह्मणेतर चळवळ आणि केशवराव जेधे
 - (4) राष्ट्रवाद
 - (5) मुंबईतील कामगार चळवळ
 - (6) बॉम्बे असोसिएशनचे कार्य.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4105]-305

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper 16

[British Administrative Policies in India

(1765-1892)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the Western Ideological influences in British Administration.

(2) Trace the growth of Judiciary under the British period.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Analyse the Economic Policy under the British India.

(2) Examine the Social Policy of British from 1765 to 1892.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Bring out briefly the 'Charter Act'.

P.T.O.

- (2) Assess the 'Permanent Settlement' system under the rule of British.
- (3) How did the emerge 'Bureaucracy' ? Explain its nature.
- (4) Explain the transformation of political power to the Crown.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Provisions of 'Regulating Act'
- (2) Famine Policy of British
- (3) Indian Press
- (4) Recommendations of Hunter Commission
- (5) Pitt's India Act
- (6) Importance of the Indian Council Act of 1892.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) ब्रिटिश प्रशासनावरील पारिचमत्य वैचारिक प्रभावाचे मुल्यांकन करा.
- (2) ब्रिटिश काळातील न्यायव्यवस्थेच्या विकासाचा मागोवा घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) ब्रिटिशकालीन भारतातील आर्थिक धोरणाचे विश्लेषण करा.
- (2) 1765 ते 1892 मधील ब्रिटिशांच्या सामाजिक धोरणाचे परिक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) 'चार्टर अॅक्ट' थोडक्यात विशद करा.
- (2) ब्रिटिशकालीन 'कायमधारा महसूल' पद्धतीचे मूल्यमापन करा.
- (3) नोकरशाहीचा उदय कसा झाला ? तिचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (4) ब्रिटिश सरकारकडे झालेले राजकीय स्थित्यंतर स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) 'रेग्यूलेशन अॅक्ट' मधील तरतुदी
- (2) ब्रिटिशांचे दुष्काळ विषय धोरण
- (3) भारतीय वृत्तपत्रे
- (4) हंटर आयोगाच्या शिफारसी
- (5) पिट्सचा भारतीय कायदा
- (6) 1892च्या भारतीय कायदेमंडळ विषयक कायद्याचे महत्त्व.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4105]-306

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

(Optional Paper No. 17)

[Gender and Indian History]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) What is 'Feminism' ? Explain the 'Patriarchial Society' in India.
 - (2) Analyse the Feminist approach of Marxist point of view.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Write the 'Feminist-Historiography' in detail.
 - (2) Explain the problem of Indian Women.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Assess the work of Betty Friedan to the view of Gender-studies.
 - (2) Explain the Post-Modern Feminist approach in briefly.
 - (3) Discuss the position of women in Indian Society.
 - (4) Trace the consciousness of Women in Indian Family.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Simone de Beauvoir
- (2) Feminist writings of Uma Chakravarti
- (3) Radical Feminism
- (4) Role in Politics of Women
- (5) Indian Philosophy and Women
- (6) Position of Women in Hindu Religion.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) 'स्त्रीवाद' म्हणजे काय ? भारतातील 'पुरुषसत्ताक समाज' स्पष्ट करा.
- (2) 'मार्क्सवादी' दृष्टिकोणातून 'स्त्रीवादी' विचारांचे मुल्यमापन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) स्त्रीवादी इतिहास-लेखनशास्त्रा संबंधी सविस्तर लिहा.
- (2) भारतीय स्त्रीयांच्या समस्या स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

- (1) लिंगभाव अभ्यासाच्या अनुषंगाने बेटि फ्रायडन यांच्या कार्याचे मुल्यमापन करा.
- (2) उत्तर आधुनिकवादी स्त्रीवादी दृष्टिकोण स्पष्ट करा.
- (3) भारतीय समाजातील स्त्रीयांच्या स्थानाविषयी चर्चा करा.
- (4) भारतीय कुटुंबव्यवस्थेमधील स्त्रीयांच्या जाणीवेचा मागोवा घ्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) सिमॉन-दि-बुव्हा
- (2) उमा चक्रवर्ती यांचे स्त्रीवादी लेखन
- (3) जहालमतवादी स्त्रीवाद
- (4) राजकारणातील स्त्रीयांचे स्थान
- (5) भारतीय तत्त्वज्ञान आणि स्त्री
- (6) हिंदू धर्मातील स्त्रीयांची स्थिती.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4105]-307

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper 18

(East Asia : China, 1900-2000)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the 'Nationalist Revolution' of Sun-Yat Sen in Chinese history.

(2) Analyse the work of 'Communist Party' in China.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the Chinese Foreign Policy with India after 1949.

(2) Discuss the Modernisation of China in the field of Industry.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) State the significance of 'Taiping Revolution' in Chinese history.
- (2) Analyse the work of Chiang Kai-Shek in Chinese Politics.
- (3) Explain the establishment of People's Republic in China.
- (4) Write an information about Cultural Revolution in China.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Long March
- (2) Modernisation in Military of China
- (3) The Great Leap of China
- (4) Principle of Panchsheel
- (5) Tiananmen Incident
- (6) Chinese Nuclear Policy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) चीनच्या इतिहासातील सन-यत सेनच्या 'राष्ट्रीय क्रांती'ची चर्चा करा.
- (2) चीनमधील 'साम्यवादी' क्रांती'चे मुल्यांकन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (1) 1949 नंतरचे भारताशी असलेले चीनचे परराष्ट्र धोरण स्पष्ट करा.
 - (2) उद्योग क्षेत्रातील चीनच्या आधुनिकीकरणाची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (1) चीनच्या इतिहासातील 'तायपिंग क्रांती'चे महत्त्व सांगा.
 - (2) चीनच्या राजकारणातील चिआंग-कै-शेकच्या कार्याचे मुल्यमापन करा.
 - (3) चीनमधील लोक-शासनाची स्थापना स्पष्ट करा.
 - (4) चीनमधील 'सांस्कृतिक क्रांती' बदल माहिती लिहा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (1) लॉंग मार्च (प्रदीर्घ पदयात्रा)
 - (2) चीनच्या लष्करातील आधुनिकीकरण
 - (3) चीनची गुरूड-झेप
 - (4) पंचशिलची तत्त्वे
 - (5) तार्ईननमेनचा प्रसंग
 - (6) चीनचे अणुविषयक धोरण.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4105]-401

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Core Paper 10

[History of Modern India (1857-1971)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the role of the Renaissance in Maharashtra in the context of Indian Renaissance.

(2) Discuss the philosophical difference between the Moderates and Extremists.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is 'Economic Nationalism' ? Discuss the critique made by the social thinkers of 19th century Maharashtra, of the exploitation by the British.

(2) Explain the concept 'Secularism' and discuss its relationship with the National integration.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (1) Describe the various causes and events responsible for the rise of Indian Nationalism.
 - (2) Which factors were responsible for the rise of Revolutionary Movements in India ?
 - (3) Explain the role of Dr. Babasaheb Ambedkar in the making of Indian Constitution.
 - (4) State the Indian Foreign Policy from 1947 to 1971.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Role of Newspapers in Renaissance
 - (2) Importance of the Regulating Act of 1773
 - (3) Salient features of Modernity
 - (4) Abhinav Bharat
 - (5) Factors strengthening the National Integration
 - (6) Indian culture.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचा **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]

- (1) भारतीय प्रबोधनाच्या संदर्भात, महाराष्ट्रातील प्रबोधनाची भूमिका स्पष्ट करा.
- (2) मवाळ (नेमस्त) आणि जहाल यांच्यातील तात्विक भेदांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचा 500 शब्दात उत्तर लिहा : [20]
- (1) 'आर्थिक राष्ट्रवाद' म्हणजे काय ? ब्रिटिशांनी केलेल्या शोषणावर 19व्या शतकाच्या महाराष्ट्रातील सामाजिक विचारवंतांनी केलेल्या टीकेची चर्चा करा.
- (2) 'धर्मनिरपेक्षता' ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि राष्ट्रीय एकात्मतेशी असणाऱ्या तिच्या सहसंबंधाची चर्चा करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]
- (1) भारतीय राष्ट्रवादाच्या उदयासाठी कारणीभूत, विविध कारणे व घटनां वर्णन करा.
- (2) भारतातील क्रांतिकारक चळवळींच्या उदयास कोणते घटक कारणीभूत ठरले ?
- (3) भारतीय राज्यघटनेच्या निर्मितीतील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची भूमिका स्पष्ट करा.
- (4) 1947 पासून ते 1971 पर्यंतचे भारतीय परराष्ट्रधोरण सांगा.
4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (1) प्रबोधनातील वृत्तपत्रांची भूमिका
- (2) 1773च्या नियामक कायद्याचे महत्त्व
- (3) आधुनिकतेची ठळक वैशिष्ट्ये
- (4) अभिनव भारत
- (5) राष्ट्रीय एकात्मतेला बळकटी आणणारे घटक
- (6) भारतीय संस्कृती.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4105]-402

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

(Core Paper No. 11)

(Intellectual History of the Modern West)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is 'Renaissance' ? Explain its nature and impact to the intellectual history of the modern west.

(2) Define the concept 'Liberalism'. What was its impact under the British rule in India ?

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the philosophical foundations of Marxism.

(2) "The French revolution of 1789 was the rising of Nationalism and Democracy." Do you agree ? Why ?

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Mention the salient features of the age of Enlightenment.

P.T.O.

- (2) What is 'Humanism' ? Explain its impact on British India.
- (3) Highlight the principles of 'Totalitarianism'.
- (4) Explain the nature of 'Post-modernism'.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Define reformation and counter-reformation
- (2) Salient features of Individualism
- (3) Principles of Romanticism
- (4) Objectives of Socialism
- (5) Significance of Internationalism
- (6) Demerits of Democracy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) 'विद्येचे पुनरुज्जीवन' म्हणजे काय ? त्याचे स्वरूप आणि पाश्चिमात्य वैचारिक इतिहासावरील प्रभाव स्पष्ट करा.
- (2) 'उदारमतवाद' या संकल्पनेचा अर्थ सांगा. त्याचा ब्रिटिशकालीन भारतातील राजवटीवर काय प्रभाव पडला ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

- (1) मार्क्सवादाची तात्विक बैठक स्पष्ट करा.
- (2) "1789 च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीपासून राष्ट्रवाद आणि लोकशाहीचा उदय झाला." या विधानाशी तुम्ही सहमत आहात काय ? कां ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) बुद्धीप्रामाण्यवाद युगाची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.
- (2) 'मानवतावाद' म्हणजे काय ? त्याचा ब्रिटिशकालीन भारतावरील प्रभाव स्पष्ट करा.
- (3) सर्वकषवादाच्या तत्वांवर प्रकाश टाका.
- (4) 'उत्तर-आधुनिकवाद' या संकल्पनेचे स्वरूप विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) धर्मसुधारणा व प्रतिधर्मसुधारणा यांचा अर्थ
- (2) व्यक्तीवादाची ठळक वैशिष्ट्ये
- (3) स्वच्छंदतावादाची प्रमुख तत्वे
- (4) समाजवादाचे उद्दिष्ट्ये
- (5) आंतरराष्ट्रवादाचे महत्व
- (6) लोकशाहीचे दोष.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4105]-403

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

(Core Paper No. 12)

[World after World War II (1945-2000)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) What is Cold War ? Give an account of the origin and explain its nature.

(ii) State the causes and political significance of the Vietnam war during the period of 1960 to 1975.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the nature of Berlin crisis and state its importance in the Cold War.

(ii) Which factors were responsible for the Disintegration of USSR ?

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) What role did NATO play in the Cold War ?
 - (ii) Assess the role played by Pandit Jawaharlal Nehru in Non-Alignment Movement.
 - (iii) State the consequences of the Suez crisis of 1956.
 - (iv) Discuss the development of Communism in Indo-China.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Cuban Crisis
 - (ii) Warsaw Pact
 - (iii) Colombo Summit in 1976
 - (iv) Palestine Liberation Organisation (PLO)
 - (v) Problems of Oil Diplomacy
 - (vi) Mikhail Gorbachev.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचा उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) 'शीतयुद्ध' म्हणजे काय ? त्याच्या उदयाचा वृत्तांत देऊन त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - (ii) 1960 ते 1975 या काळातील व्हिएतनाम युद्धाची कारणे सांगून त्याचे राजकीय महत्त्व सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचा उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) बर्लिन समस्येचे स्वरूप स्पष्ट करा आणि शीत युद्धातील त्याचे महत्व सांगा.
- (ii) सोव्हिएट संघराज्याच्या विघटनास कोणते घटक जबाबदार ठरले ?
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) शीतयुद्धात नाटो संघटनेने कोणती भूमिका बजावली ?
- (ii) अल्पतावादी चळवळीत पंडित जवाहरलाल नेहरूंनी बजावलेल्या भूमिकेचे मूल्यांकन करा.
- (iii) 1956च्या सुवेझ संघर्षाचे परिणाम सांगा.
- (iv) इंडोचायनातील साम्यवादाच्या विकासाची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]
- (i) क्यूबाचा संघर्ष
- (ii) वासा करार
- (iii) 1976ची कोलंबो शिखर परिषद
- (iv) पॅलेस्टाईन मुक्ती संघटना
- (v) तेल राजनितीतील समस्या
- (vi) मिखाईल गोर्बाचेव्ह.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

Seat No.	
-------------	--

[4105]-404

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper No. 19

(Nature of Transformation in 19th Century Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Take a review of pre-Ambedkarite Dalit Movement in Maharashtra.

(ii) Critically analyse the contribution of Mahatma Phule to the counterculture movement.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) 'Prārthana Samāj was emerged out of the ashes of the Paramahansa Mandali.' Discuss.

(ii) Which were the causes of the commercialization of agriculture ? Discuss the merits and demerits of the process.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) How was the issue of gender involved in the reform movement ?

(ii) 'The growth of trade and commerce was depend upon the changes in the means of transportation.' Discuss.

(iii) Discuss the salient features of Satyashodhak Samāj.

(iv) Take a review of the various phases in New Education in the 19th century Maharashtra.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(i) Contribution of Tarabai Shinde to emancipation of women.

(ii) Causes for the Demographic Movements.

(iii) Trade in pre-British period.

(iv) The concept of 'Renaissance' in Maharashtra.

(v) Origin of indology in Maharashtra.

(vi) 'Novel' a form of literature in 19th century Maharashtra.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) महाराष्ट्रातील डॉ. आंबेडकर-पूर्व दलित चळवळीचा आढावा घ्या.

(ii) प्रति-संस्कृती चळवळीसाठी असलेल्या महात्मा फुले यांच्या योगदानाचे चिकित्सक विश्लेषण करा.

2. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) 'परमहंस मंडळीच्या राखेतून प्रार्थना समाज निर्माण झाला.' चर्चा करा.

(ii) शेतीच्या व्यापारिकरणाची कारणे कोणती होती ? त्या प्रक्रियेच्या गुण-दोषांची चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

(i) लिंगभावाचा घटक सुधारणा चळवळीं मध्ये कशाप्रकारे समाविष्ट होता ?

(ii) 'वाहतुकीच्या साधनांमधील बदलांवर व्यापार आणि वाणिज्याचा विकास अवलंबून होता.' चर्चा करा.

(iii) सत्यशोधक समाजाच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

(iv) 19व्या शतकाच्या महाराष्ट्रातील 'नव्या शिक्षणातील' विविध टप्प्यांचा आढावा घ्या.

4. पुढीलपैकी कोणत्याही चार टीपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (i) स्त्रियांच्या बंधमुक्तीच्या चळवळीस ताराबाई शिंदे यांचे योगदान
- (ii) लोकसंख्याविषयक चळवळीची कारणे
- (iii) ब्रिटिश-पूर्व काळातील व्यापार
- (iv) 'महाराष्ट्रातील प्रबोधन' संकल्पना
- (v) महाराष्ट्रातील 'भारतविद्येचा' उगम
- (vi) 19व्या शतकाच्या महाराष्ट्रातील साहित्याचा एक प्रकार—कादंबरी.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4105]-405

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper No. 20

(Socio-Religious Reform Movement in South India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Write a brief survey of socio-religious reform movements in 19th century India.

(ii) Explain the concept social legislation. State the salient features of the social legislation in Mysore.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Evaluate the contribution of Alluri Sitaramrajula in the social reform movement of Andhra Pradesh.

(ii) Give an account of the non-Brahmin Movement in Tamil Nadu.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) Estimate the role of Virasalingam Pantalu as a social reformer.
 - (ii) Describe the caste system in Kerala.
 - (iii) Explain the work of Dr. Palpu about the Ezhava community.
 - (iv) Why Annadurai is called as a maker of new Tamil Nadu ?
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Shree Narayan Dharma Paripalana.
 - (ii) Self-respect movement in Tamil Nadu.
 - (iii) Vaikom Satyagraha (1924-25)
 - (iv) Explain the concept 'Periyar'.
 - (v) Venkata Ramaswamy's Rationalism
 - (vi) Objectives of the justice party.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) 19व्या शतकातील भारतातील सामाजिक-धार्मिक सुधारणा चळवळीचा थोडक्यात आढावा घ्या.
 - (ii) सामाजिक विधीनियम ही संकल्पना स्पष्ट करा. म्हैसूर मधील सामाजिक-विधीनियमांची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]
- (i) आंध्रप्रदेशातील समाजसुधारणा चळवळीत अल्लुरी सीतारामराजुला यांच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
- (ii) तमिलनाडूमधील ब्राम्हणेतर चळवळीचा वृत्तांत द्या.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]
- (i) समाजसुधारक या नात्याने विरशैलिंगम पंतळु यांच्या कार्याचा परामर्श द्या.
- (ii) केरळमधील जातीव्यवस्थेचे वर्णन करा.
- (iii) इझ्वा जमातीच्या संदर्भात डॉ. पाल्पू (Dr. Palpu) यांचे कार्य स्पष्ट करा.
- (iv) अण्णादुराई यांना 'नव्या तामिलनाडूचे निर्माते' असे का म्हटले जाते.
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]
- (i) श्री नारायणधर्म परिपालन
- (ii) तामिळनाडूमधील आत्मसन्मानाची चळवळ
- (iii) वायकोम (Vaikom) सत्याग्रह (1924-25)
- (iv) पेरियर ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (v) व्यंकटरामास्वामींचा बुद्धीप्रामाण्यवाद
- (vi) जस्टीस पार्टीची उद्दीष्टे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
-------------	--

[4105]-406

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper No. 21

(Urban History)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) What is 'Urbanisation' ? Examine the process of urbanisation in Indian History.

(ii) Discuss the 'First Urbanisation Phase' of the Ancient Indian History.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the process of urbanisation in South India.

(ii) Assess the progress of urbanisation under Colonialism.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) Mention the salient features of Second Urbanisation.
 - (ii) Bring out the significance of urban revolution.
 - (iii) What were the causes for the settlement of Ports ?
 - (iv) Explain the term 'cantonment'. Explain its effects on urbanisation.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Types of cities
 - (ii) Nature of 'Iron Age'
 - (iii) Structure of Towns.
 - (iv) Hinterlands
 - (v) Industrial Towns
 - (vi) Significance of Administrative Towns.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]
- (i) 'नागरीकरण' म्हणजे काय ? भारतीय इतिहासातील नागरीकरणाच्या प्रक्रियेचे परीक्षण करा.
 - (ii) प्राचीन भारतीय इतिहासातील 'पहिल्या नागरीकरण टप्प्या' ची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) दक्षिण भारतातील नागरीकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- (ii) वसाहतवादकालीन नागरीकरणाच्या प्रगतीचे मूल्यांकन करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तरे लिहा : [20]
- (i) दुसऱ्या नागरीकरणाची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.
- (ii) नागरी क्रांतीचे महत्व विशद करा.
- (iii) बंदरांच्या निर्मितीमधील प्रमुख कारणे काय होती ?
- (iv) 'सैनिकी छावणी' संकल्पना स्पष्ट करा. तिचा नागरीकरणावरील परिणाम स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार**वर टिपा प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]
- (i) शहरांचे प्रकार
- (ii) 'लोहयुगा'चे स्वरूप
- (iii) शहरांची संरचना
- (iv) किनाऱ्यालगतचे प्रदेश
- (v) औद्योगिक नगरे
- (vi) प्रशासकीय शहरांचे महत्व.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

Seat No.	
---------------------	--

[4105]-407

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2012

HISTORY

Optional Paper No. 22

[East Asia : Japan (1853-2000)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Critically examine the causes for the downfall of Tokugawa Shogunate.

(ii) Review the changes in social life in Japan during the period of modernisation.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Trace the rise of party government in Japan.

(ii) Examine the role played by General MacArthur in the reorganisation and reconstruction of Japan.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) Explain the causes and significance of Russo-Japanese War of 1905.
 - (ii) Give an account of the rise of Militarism in Japan.
 - (iii) Examine the policies of General Tojo.
 - (iv) State the economic progress and industrialisation in Japan.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Treaty of Kanagawa.
 - (ii) Importance of the Meiji Restoration.
 - (iii) The place of 'Zaibatsu' in the industrialization of Japan.
 - (iv) Anglo-Japanese Treaty (1902)
 - (v) Rome-Berlin-Tokyo Axis Treaty (Sept. 1940)
 - (vi) 'New Nationalism' of Japan in post First world war period.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(i) तोकुगावा शोगुनच्या व्हासाच्या कारणांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

(ii) आधुनिकीकरणाच्या काळातील जपानमधील समाज जीवनाच्या बदलांचा आढावा घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) जपानमधील पक्षीय शासनाच्या उदयाचा मागोवा घ्या.
- (ii) जपानच्या पुनर्संघटन आणि पुनर्रचनेत जनरल मॅकआर्थरने बजावलेल्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]

- (i) 1905च्या रशिया-जपान युद्धाची कारणे व महत्व विशद करा.
- (ii) जपानमधील लष्करवादाच्या उदयाचा वृत्तांत द्या.
- (iii) जनरल तोजोच्या धोरणांचे परीक्षण करा.
- (iv) जपानच्या आर्थिक प्रगती आणि औद्योगिकीकरणाची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा : [20]

- (i) कानागावा करार
- (ii) मेईजी पुनर्स्थापनेचे महत्व.
- (iii) जपानच्या औद्योगिकीकरणातील 'झैवत्सू' चे स्थान
- (iv) इंग्लंड-जपान करार (1902)
- (v) रोम-बर्लिन-टोकिओ अक्ष करार (सप्टेंबर 1940)
- (vi) पहिल्या महायुद्धोत्तर काळातील जपानचा 'नवराष्ट्रवाद'.